

MODULE 12: ETHISCHE KWESTIES

M▲PChipp

SUPPORTED BY THE RIGHTS, EQUALITY
AND CITIZENSHIP (REC) PROGRAMME
OF THE EUROPEAN UNION

WAAROM IS HET BELANGRIJK OM OVER ETHISCHE KWESTIES TE PRATEN?

“ [Met de] **erkenning van de privédomeinen** van gezin, seksualiteit en interpersoonlijke relaties als plek waar geweld voorkomt [bouwen we nu] aan een brede consensus in Europa dat de staat verantwoordelijkheid draagt voor de bescherming van kinderen [...] tegen geweld. Het betreden van deze domeinen betekent echter een confrontatie met complexe verbindingen van **machtsverhoudingen** in relatie tot sekse, leeftijd, ras/ethniciteit, nationaliteit en religie: een matrix van rechten en verantwoordelijkheden waar professionals een weg in moeten weten te vinden. Professionals stappen binnen in het leven van anderen, waardoor een reeks **ethische kwesties en dilemma's** wordt aangeboord die ook met macht te maken hebben: die van de staat, ergens thuishoren en van kennis. ”

Kelly & Meysen (2016, p. 2)

Daarom hebben jeugdzorgprofessionals ethisch bewustzijn en oriëntatie nodig.

OVERZICHT

- ▶ Introductie: korte uitleg over het doel van de module
 - ▶ Presentatie: introductie ethische kwesties
 - ▶ Oefeningen: discussie voorbeeldcasussen
 - ▶ Samenvatting: wat hebben we geleerd

AAN HET EIND VAN DEZE MODULE HEB JE ...

- ▶ Gereflecteerd over ethische kwesties bij interventies in andermans leven.
- ▶ Inzicht gekregen in hoe een ethische praktijk in de kinderbescherming eruit kan zien.
- ▶ Een begin gemaakt of doorgegaan met het ontwikkelen van jezelf tot een ethische professional.

INTRODUCTIE VAN DE TRANSNATIONALE ONDERBOUWING VOOR ETHISCHE PRAKTIJK IN INTERVENTIES TEGEN KINDERMISHANDELING

MAPChipp

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly

London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen

Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIJuF),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White

Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jularić

Mirovni inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães

Universidade do Porto, Portugal

ETHISCHE PRAKTIJK: HANDELING EN HOUDING

Respect en menselijke waardigheid

Ethiek in kinderbescherming omvat zowel **handeling als houding**.

Je hebt beide nodig omdat het mogelijk is om

- ▶ zorgvuldig en respectvol te handelen, maar desondanks geen beschermende actie te ondernemen,
- ▶ Scherp en onaardig te zijn, maar toch beschermende actie te ondernemen.

Kelly & Meysen (2016, p. 3)

“We moeten ons steeds weer realiseren hoe belangrijk het is om je cliënten serieus te nemen en hen te respecteren.”

Sociaal werker uit Duitsland (ibid.)

ETHISCHE PRAKTIJK: IMPLICATIES VOOR INTERVENTIE

Respect en menselijke waardigheid

Geweld gaat over minder waard worden, je minderwaardig en gecontroleerd voelen

- ▶ Interventies mogen die positie **niet opnieuw voortbrengen**
- ▶ Beginpunt: wens om **te handelen in verbinding** met, en in gesprek met, de personen die de interventie aangaat
- ▶ **Gezamenlijke verkenning** van het verleden, heden en mogelijke toekomst
- ▶ Bescherming: niet alleen een eind aan geweld maken, maar:
 - ▶ Een manier vinden om het geweld achter je te laten,
 - ▶ Jezelf te hervinden
 - ▶ Sociale verbindingen (opnieuw) te bouwen

ETHISCHE PRAKTIJK: HOE BENADER JE HET GEZIN

Respect en menselijke waardigheid

Principes van respect en menselijke waardigheid liggen ten grondslag aan alle betrokkenheid

- ▶ Benaderen van kinderen en ouders/verzorgers
 - ▶ met **oprechte belangstelling** en bezorgdheid,
 - ▶ met de bedoeling om **eerlijk en oprecht** te zijn,
 - ▶ met de bedoeling om **meer goed dan kwaad te doen**
- ▶ Kinderen en ouders/verzorgers zijn **gevoelig voor stereotypering** (relatie met klasse en/of ras/ethniciteit)
- ▶ Benader ze als **complexe, complete individuen**, als meisjes, jongens, vrouwen, mannen

Kelly & Meysen (2016, p. 4)

OEFENING #1: REFLECTEREN OP ETHISCHE KWESTIES

MAPChiPP

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIuF),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

ETHISCHE PRAKTIJK: HOE BENADER JE HET GEZIN

Respect en menselijke waardigheid

Oefening: Vignet #1

Bespreek in kleine groepjes

Laura, 14 jaar, heeft voortdurend ruzie met haar ouders. Met name haar stiefvader pakt haar hard aan. Al meer dan twee maanden heeft Laura huisarrest in het weekend en mag ze het huis niet uit en geen vriendinnen uitnodigen. Op school zondert Laura zich af van haar klasgenoten. Haar vriendinnen maken zich zorgen en op een dag bellen ze naar het sociaal werk en vragen of die alsjeblieft voor Laura willen zorgen. De toegewezen sociaal werker kent Laura en haar gezin nog niet. Ze vraagt zich af hoe ze Laura en haar gezin moet benaderen en hoe ze informatie kan verzamelen, van het gezin, maar ook van andere professionals/personen die contact hebben met Laura (leerkrachten, kinderarts, etc.).

Denk na over hoe je te werk gaat, en denk niet alleen aan de vraag hoe je aan informatie komt maar ook aan hoe je een professionele helpende relatie kunt opbouwen met de verschillende gezinsleden, en de spanningen en problemen die er kunnen ontstaan.

BLIJF GERICHT OP HET DOEL VAN DE INTERVENTIE

Professionals op het terrein van kinderscherming hebben een gevaarlijk beroep.

“Iedereen is zo bang voor risico en zelfs in delicate zaken moet je altijd voorzichtig blijven.”

Advocaat uit England (Kelly & Meysen, 2016, p. 4)

“Het is een ontzettende angst. Ik heb het er zwaar mee.”

Sociaal werker uit England (Kelly 2015, p. 15)

- ▶ Het garanderen of herstellen van een veilige omgeving voor kinderen legt een **zware verantwoordelijkheid** op de schouders van professionals.
- ▶ Nalaten te beschermen als men weet dat er sprake is van mishandeling of verwaarlozing stelt professionals bloot aan **maatschappelijke kritiek**.

OEFENING #2: REFLECTEREN OP ETHISCHE KWESTIES

MAPChiPP

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIuF),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

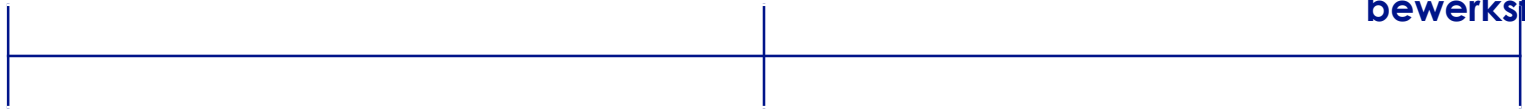
REFLECTIES OP PROFESSIONELE PLAATSBEPALING

Waar plaats jij jezelf?

- ▶ Waar bevindt zich je belangrijkste focus/oriëntatie?
(plaats je sticker op de schaal die aan de muur hangt)

Geen fouten maken en het ergste niet laten gebeuren

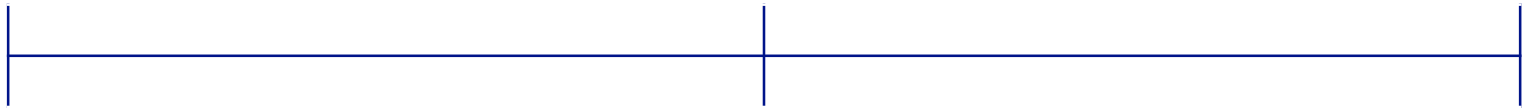
Werken aan vertrouwen en verbinding en goede uitkomsten bewerkstelligen

- ▶ Waar bevindt zich je belangrijkste focus/oriëntatie?
(plaats je sticker op de schaal die aan de muur hangt)

De regels volgen is de beste garantie voor zekerheid

Professionele inschatting in individuele situaties is cruciaal

- ▶ Hoe belangrijk is je intuïtie in je dagelijkse werk?
(plaats je sticker op de schaal die aan de muur hangt)

Helemaal niet belangrijk

Ontzettend belangrijk

OMGAAN MET ONZEKERHEID: TE VROEG OF TE LAAT, TE VEEL OF NIET GENOEG?

► inzicht als koorddans

► Meestal is de **weg veel breder**

► ruimte laten voor alternatieven in het besluitvormingsproces

► vraagt dat je ruimte maakt voor participatie en alternatieven

*“Ja, het allerliefst heb je 100% zekerheid:
100% maar gaat gewoon
niet gebeuren”*

Jeugdhulpverlener uit Duitsland (ibid)

*“Het is alsof alles in het begin veel te snel gaat
en nu gaat alles veel te langzaam.”*

Adolescent uit Engeland (ibid)

OMGAAN MET ONZEKERHEID: TE VROEG OF TE LAAT, TE VEEL OF NIET GENOEG?

“Ja, het allerliefst heb je 100% zekerheid: 100% maar dat gaat gewoon niet gebeuren.”

Jeugdhulpverlener uit Duitsland (ibid)

“Het is alsof alles in het begin veel te snel gaat en nu gaat alles veel te langzaam.”

Adolescent uit Engeland (ibid)

► vereisten voor assessment moeten in balans zijn met de concrete situatie

- Begin vanuit verbinding met gezinsleden wanneer mogelijk.
- Vraag naar mishandeling vanuit vertrouwen, met aandacht en gevoel, zorg dat je kunt luisteren en begrijpen wat er wordt gezegd.
- Terwijl je verder onderzoekt, houd je de communicatielijnen open, wees nieuwsgierig en sta open voor wat je niet weet.
- Laat kinderen en ouders weten dat je de samenwerking met hen belangrijker vindt dan die met andere professionals.

VERTROUWELIJKHEID, TRANSPARANTIE EN VERTROUWENSRELATIES

“ Geweld en mishandeling ervaren, met name door een partner of gezinslid, betekent dat vertrouwen wordt misbruikt. Het ontwikkelen en onderhouden van vertrouwen in een helpende relatie is daarom een noodzaak, maar ook een uitdaging. ”

Kelly & Meysen (2016, p. 7)

► **ontwikkel een relatie gebaseerd op vertrouwen**

► **voortdurende balans tussen vertrouwelijkheid en transparantie.**

“Toen ik naar de instelling ging, kreeg ik een mentor aangewezen. Mijn mentor is een geweldige vrouw. Ze is als een moeder voor me. Binnen de instelling behandelt ze me als ieder ander, buiten de instelling is ze een moeder en behandelt ze me alsof ik haar dochter ben.”

Adolescent uit Portugal (ibid)

VERTROUWELIJKHEID, TRANSPARANTIE EN VERTROUWENSRELATIES

- ▶ **Geef de controle terug aan kinderen en ouders in nood**
 - ▶ Eerlijkheid en **transparantie** als eerste insteek, met name wanneer vertrouwelijkheid niet kan worden toegezegd of gegarandeerd.
 - ▶ Geef **de grenzen van vertrouwelijkheid** aan vanaf het begin
 - ▶ Deel expliciet **informatie over te verwachten resultaten**

“Toen ik naar de instelling ging, kreeg ik een mentor aangewezen. Mijn mentor is een geweldige vrouw. Ze is als een moeder voor me. Binnen de instelling behandelt ze me als ieder ander, buiten de instelling is ze een moeder en behandelt ze me alsof ik haar dochter ben.”

Adolescent uit Portugal (ibid)

OEFENING #3: REFLECTEREN OP ETHISCHE KWESTIES

MAPChiPP

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIuF),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

VERTROUWELIJKHEID, TRANSPARANTIE EN VERTROUWENSRELATIES

Oefening: Vignet #2

Bespreek in kleine groepjes

Michael, 8 jaar en 11 maanden oud, woont thuis. Hij heeft een 14 jaar oude zus van een andere vader. Hij woont in een gezin met zijn moeder en haar nieuwe partner Ian die hem vaak streng terechtwijst. Op school maakt de leerkracht van Michael zich zorgen. Ze ziet dat Michael heel regelmatig te laat komt en dat hij soms twee of drie weken dezelfde kleren aanheeft. De leerkracht wint langzaam maar zeker Michael's vertrouwen en op een dag vertelt hij haar dat een blauwe plek het gevolg is van 'straf'. Wanneer ze doorvraagt raakt hij overstuur en smeekt haar het aan niemand te vertellen omdat hij bang is dat zijn moeder heel boos zal worden en dat zijn stiefvader hem zal straffen. Hij zegt dat hij alles zal ontkennen als de leerkracht het aan iemand anders doorvertelt.

Hoe denk je dat je dit zou kunnen of moeten aanpakken als je de leerkracht was?

ZELFBESCHIKKING EN PARTICIPATIE

“ Een duidelijk commitment van staten om in te grijpen bij geweldssituaties, in combinatie met ‘de regels volgen’, kan in de praktijk leiden tot een cultuur waarin de professional de macht heeft, ”

Kelly & Meysen (2016, p. 5)

Kinderen, ouders/verzorgers en professionals weten allemaal meer, minder en verschillende dingen

- ▶ verschillende vormen van kennis moeten worden gedeeld en onderhandeld
- ▶ zorg dat je ouders/verzorgers en kinderen niet behandelt als onwetend
- ▶ behandel ze als kenners
- ▶ wees nieuwsgierig en probeer te ontdekken wat ze weten en denken
- ▶ Informeer hen over hun rechten en de mogelijkheden om het interventiesysteem te activeren

*“Ach ja. Net alsof zij de baas was.
Zo voelde het, alsof zij alles wel zou beslissen over mij.”*
Adolescent uit Duitsland (ibid)

ZELFBESCHIKKING EN PARTICIPATIE

Interventies zonder toestemming van kind of ouders/verzorgers

- ▶ **maak ruimte** door jezelf de volgende vragen te stellen
 - ▶ Is er tijd om het proces langzamer te laten gaan?
 - ▶ Is er tijd voor mij om de participatie te versterken?
 - ▶ Is er tijd om de knelpunten en zorgen te laten verkennen?
 - ▶ Zijn er andere vormen van ondersteuning die ook acceptabel zijn?

*“Ik heb zelf ook die ervaring gehad,
dat een leerling vond dat ik hem verraden had
omdat ik aangifte had gedaan.
Het is echt ingewikkeld en zwaar.”*

Leerkracht uit Engeland/Wales (Kelly, 2015, p. 18)

PRIORITEIT GEVEN AAN BESCHERMING EN HET OPBOUWEN VAN EEN NIEUW LEVEN

voortdurende ethische uitdaging: zowel bescherming als vervolging bieden

- ▶ Vervolging kan conflicteren met het belang van het kind
- ▶ Kindvriendelijke justitiesystemen lossen dit dilemma niet altijd op

- ▶ Stel de volgende vragen:
 - ▶ Is de noodzaak om bescherming of steun te bieden in conflict met of wordt die met voeten getreden door juridische vervolging ?
 - ▶ Biedt juridische vervolging naar verwachting veiligheid in het vervolgingsproces?
 - ▶ Zou vervolging resulteren in meer angst of wraak, of afwijzing door andere gezinsleden, etc.?

“Ik moest naar de rechtbank als getuige, maar omdat ik niet wilde, zei ik dat het geen zin had voor mij om naar de rechtbank te gaan. (...) Maar ik moest toch van hen.”

Adolescent uit Slovenië (ibid)

OEFENING #4: REFLECTEREN OP ETHISCHE KWESTIES

MAPChiPP

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIuF),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

ZELFBESCHIKKING EN PARTICIPATIE PRIORITEIT GEVEN AAN BESCHERMING EN OPBOUWEN VAN EEN NIEUW LEVEN

Oefening: Vignet #3

Bespreek in kleine groepjes

Een half jaar na de vorige confrontatie met zijn leerkracht (vignet #2) komt Michael na de les bij haar en laat haar blauwe plekken op zijn rug zien. Als de moeder wordt geconfronteerd met deze informatie, erkent ze dat haar partner Michael soms met een riem slaat. De stiefvader geeft het toe. Tijdelijke plaatsing in een pleeggezin en het starten van strafrechtelijke vervolging worden besproken als volgende stappen.

Wanneer zou het passend zijn om Michael uit huis te plaatsen en een aanklacht in te dienen bij politie/justitie? Welke overwegingen zouden daar tegen pleiten?

AFRONDING: WELKE LESSEN HEB JE GELEERD

MAPChiPP

Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse

Liz Kelly
London Metropolitan University,
United Kingdom

Thomas Meysen
Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e.V. (DIuF),
Heidelberg, Germany

with

Carol Hagemann-White
Universität Osnabrück, Germany

Vlasta Jalušič
Mirovni inštitut/Peace Institute, Slovenia

Maria José Magalhães
Universidade do Porto, Portugal

CONCLUSIES

Wat neem je mee van deze bijeenkomst?

- ▶ Ben je tot nieuwe inzichten gekomen over ethische kwesties in jouw werk?
- ▶ Wat zal jouw werk voortaan beïnvloeden?
- ▶ Is je mening over ethische kwesties in interventies bij kindermishandeling veranderd? Zo ja, hoe?

NASLAGWERKEN EN BRONNEN

NASLAGWERKEN & ANDERE BRONNEN

Naslagwerken

- ▶ Kelly, L. & Meysen, T. (2016). *Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse*. London/Heidelberg: CEINAV (vertalingen in Duits, Portugees en Sloveens beschikbaar)

Andere bronnen

- ▶ Akhtar, F. (2013). *Mastering Social Work Values and Ethics*. London/Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- ▶ Lonne, B., Harries, M., Featherstone, B. & Gray, M. (2016). *Working Ethically in Child Protection*. London: Routledge.
- ▶ Zie ook de **MAPChiPP toolbox** online beschikbaar: www.mapchipp.com

COLOFON

- ▶ Dit trainingsmateriaal is ontwikkeld als onderdeel van het project **Multi-disciplinary Assessment and Participation in Child Protection Proceedings: training program with modules and toolbox, international network (MAPChiPP)**.
- ▶ Dit samenwerkingsproject werd **ondersteund door het Rights, Equality and Citizenship (REC) Programma van de Europese Unie** en uitgevoerd door het German Institute for Youth Human Services and Family Law (Germany), Family Child and Youth Association (Hungary), the Estonian Union for Child Welfare (Estonia), Nederlands Jeugdinstituut (Netherlands) en Child and Family Training (UK).
- ▶ **Module 12: Ethische Kwesties werd ontwikkeld onder verantwoordelijkheid van het German Institute for Youth Human Services and Family Law** by Dr. Thomas Meysen, Henriette Katzenstein and Dr. Felix Dinger.
- ▶ We willen Liane Hauff, Dr. Heinz Kindler en Christine Gerber bedanken voor hun steun bij het voorbereiden en herzien van dit materiaal.
- ▶ **© 2017 MAPChiPP project consortium All rights reserved**